

Waldemar Pietrasz¹, Marek Holly²

¹ Bieszczadzki Park Narodowy, Leśnictwo Osada

waldemar.pietrasz@wp.pl

² Bieszczadzki Park Narodowy, Dział Badań Naukowych

38–700 Ustrzyki Dolne, ul. Belska 7

marekholly@wp.pl

Received: 27.02.2018

Reviewed: 3.04.2018

WĄŻ ESKULAPA *ZAMENIS LONGISSIMUS* (LAURENTI, 1768) W WETLINIE

The Aesculapian Snake *Zamenis longissimus* (Laurenti, 1768) found in Wetlina

Abstract: One individual of the Aesculapian Snake *Zamenis longissimus* was found in Wetlina on July 2017. The snake was fully active during the day very closely to the home area in the centre of Wetlina village.

Key words: Aesculapian, Snake, Western Bieszczady.

Wąż Eskulapa *Zamenis longissimus* (Laurenti, 1768) – gatunek niezwykle rzadko spotykany, osiągający nawet do 220 cm długości (Luttenberger 1978), jest jednym z najdłuższych europejskich węży. Populacja bieszczadzka tego gatunku zasiedla głównie w dolinę Sanu pod Otrytem, miejsce uznawane obecnie za jedyny obszar występowania gatunku w Polsce. Z uwagi na niską liczebność i rzadkość występowania *Z. longissimus* jest u nas gatunkiem prawnie chronionym oraz został umieszczony w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (Głowaciński 2001). Uwzględniony jest również w Czerwonej liście zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce (Głowaciński 2002), jak również w Czerwonej liście dla Karpat (Witkowski i in. 2003).

Wiedza na temat występowania węża Eskulapa w Bieszczadach jest dość obszerna (Kaźmierczak 1965; Głowaciński, Witkowski 1969; Najbar 2000; Głowaciński, Rafiński 2003; Najbar 2004a; Błazuk 2007) i ciągle poszerzana o nowe dane (Najbar 2012; Kurek i in. 2014).

Warto też wspomnieć, że obok badań, w Bieszczadach prowadzone są również działania ochronne, polegające głównie na zabezpieczeniu miejsc służących do rozrodu i naturalnych schronień (Kurek i in. 2009, 2013; Kurek, Najberek 2014).

Ze względu na wysoką rangę gatunku oraz jego niewielką liczebność i rzadkość występowania wszelkie nowe dane o występowaniu powinny być skrzętnie dokumentowane. W ostatnich latach pojawiają się informacje o nowych stanowiskach bardzo odległych od jego „bieszczadzkiego centrum występowania” jakim jest dolina rzeki San. Takim interesującym znaleziskiem było niedawne stwierdzenie martwego osobnika *Z. longissimus* na obrzeżach Ustrzyk Dolnych (Ciach 2015).

Autorzy niniejszej notatki odnotowali węża Eskulapa w miejscowości Wetlina, w dniu 19.07.2017 roku. Jednego osobnika węża Eskulapa *Zamenis longissimus* obserwowano w obrębie zabudowań mieszkalnych, na podwórku, w ciepłe, słoneczne popołudnie, około godz. 15.00. Napotkany młody osobnik, około metrowej długości, okazał się niezbyt płochliwy i bardzo aktywny. Na próby przesunięcia go reagował agresywną postawą (unoszenie głowy i głośnie syczenie). Zwierzę obserwowano do momentu, gdy nie niepokojone zniknęło wśród roślinności poza obszarem posesji. Obserwację udokumentowano na fotografii (Ryc. 1).

Ryc. 1. Wąż Eskulapa zaobserwowany w Wetlinie w roku 2017 (fot. W. Pietrasz).

Fig. 1. Esculapian snake observed in Wetlina in 2017 (phot. W. Pietrasz).

Wszelkie obserwacje rzadkich gatunków poza ich zwartym zasięgiem występowania budzą wiele wątpliwości odnośnie możliwości egzystencji gatunku. W przypadku tej obserwacji istnieje możliwość naturalnego występowania gatunku, czemu sprzyja dolina rzeki Wetlinki oraz obecność mozaiki siedlisk w bezpośrednim otoczeniu rzeki, w niewielkim stopniu przekształconych przez człowieka. Warto również zauważyć, że wąż Eskulapa niejednokrotnie korzysta z siedlisk antropogenicznych, w obrębie których znajduje wiele atrakcyjnych miejsc bytowania i rozrodu. Być może właśnie z tego powodu niektóre stwierdzenia gatunku mają miejsce w pobliżu osad oraz w obszarach wiejskich.

Literatura

- Błażuk J. 2007. Herpetofauna doliny Sanu pod Otrytem i terenów przyległych (Bieszczady Zachodnie). Gady. Roczniki Bieszczadzkie 15: 181–229.
- Ciach M. 2015. Stwierdzenie węża Eskulapa *Zamenis longissimus* w Ustrzykach Dolnych. Chrońmy Przyrodę Ojczystą 71, 3: 239–240.
- Głowaciński Z. 2001. Polska czerwona księga zwierząt. Kręgowce. PWRiL, Warszawa: 281–283.
- Głowaciński Z. (red.) 2002. Czerwona lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków, ss. 74.
- Głowaciński Z., Rafiński J. 2003. Atlas płazów i gadów Polski. Status – rozmieszczenie – ochrona. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa–Kraków.
- Głowaciński Z., Witkowski Z. 1969. Nowe znaleziska węża Eskulapa *Elaphe longissima longissima* (Laur.) 1768, w Bieszczadach. Przegląd Zoologiczny 13 (2): 208–211.
- Każmierczak T. 1965. Rozmieszczenie węża Eskulapa *Elaphe longissima longissima* (Laur.) w Polsce. Przegląd Zoologiczny 9 (4): 380–385.
- Kurek K., Bury S., Baś G. 2009. Strategia ochrony węża Eskulapa *Zamenis longissimus* (Laurenti, 1768) w Bieszczadach Zachodnich. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków (mscr.).
- Kurek K., Król W., Najberek K., Bury S., Najbar B., Babiasz R., Baś G., Potoczek M., Zięcik A., Ćmiel A., Wierzbanowski P. 2013. Distribution, habitat requirements and conservation of the Aesculapian snake *Zamenis longissimus* in south-eastern Poland. 17th European Congress of Herpetology. Vespem, Hungary.
- Kurek K., Najberek K. 2014. Rekomendacje dla ochrony węża Eskulapa w Bieszczadach Zachodnich. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków (mscr.).
- Kurek K., Holuk J., Bury S., Piotrowski M. 2014. Podręcznik najlepszych praktyk ochrony gadów. Centrum Koordynacji Projektów Środowiskowych, Warszawa.
- Luttenberger F. 1978. Die Schlangen Österreich. Wien, Facultas.
- Najbar B. 2000. The Aesculapian snake *Elaphe l. longissima* (Laurenti, 1768) population in Bieszczady (Poland) between 1990–1998. Bulletin of the Polish Academy of Sciences: Biological Sciences 48: 41–51.
- Najbar B. 2004. Wąż Eskulapa *Elaphe (Zamenis) longissima* (Laurenti, 1768) w Bieszczadach Zachodnich. Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego.
- Najbar B. 2012. Wąż Eskulapa. Wyniki monitoringu. Ogólnopolski monitoring gatunków i siedlisk przyrodniczych. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków.
- Witkowski Z. J., Król W., Solarz W. (eds.) 2003. Carpathian list of endangered species. WWF and Institute of Nature Conservation, Polish Academy of Sciences, Vienna – Krakow, ss. 64.